

تعداد صفحات: 6

تاریخ برگزاری: ۱۳۹۹/۰۶/۱۳

شماره جلسه: ۳

صور تجلسه کمیسیون مشترک گردشگری و کشاورزی و آب اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی

رئیس جلسه: آقایان قناد عزیزاده- شریعتی مقدم دبیر جلسه: آقایان هاشمی- عیدی زاده ساعت شروع ۱۱:۰۰ ساعت خاتمه: ۱۳

دستور کار جلسه:

" طرح موضوع آگروتوریسم و تدوین تقویم رویدادهای گردشگری کشاورزی

جلسه مشترک کمیسیون گردشگری اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی با کمیسیون کشاورزی و آب در روز پنج شنبه مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۱۳ در محل ساختمان مرکزی اتاق بازرگانی و با حضور اعضای دو کمیسیون برگزار گردید.

✓ علی شریعتی مقدم، رئیس کمیسیون کشاورزی و آب اتاق مشهد

- ❖ امسال در بخش تولید محصولات کشاورزی رشدی ۸ درصدی را شاهد بودیم که گواه ظرفیت‌های ارزشمند این بخش است و همین امر توانسته برخی از عقب‌افتادگی‌ها در حوزه‌های دیگر را جبران کند.
- ❖ طرح ترسیم تقویم گردشگری کشاورزی، در اتاق بازرگانی ایران مطرح و با استقبال مواجه شد. از آنجایی که کشاورزی پایه تمدنی سرزمین ما به شمار می‌آید، می‌توان با تکیه بر این ظرفیت، در مناسبات بین‌المللی نمودهای تازه‌ای مانند ثبت پتانسیل‌های جغرافیایی-گردشگری ملی و بین‌المللی کشاورزی را ارائه نمود. معتقدیم که گردشگری کشاورزی، ایده‌های نو برای معیشت پایدار و توسعه روستایی به شمار می‌آید و باید این فرصت را مغتنم بدانیم.
- ❖ برای به اجرا درآوردن و نهادینه کردن طرح گردشگری کشاورزی، نیازمند حضور افرادی به عنوان پشتیبان و حامی هستیم. هتل‌ها و بخش‌های گردشگری با توجه به تخصصی که در این صنعت و اقتضائات آن دارند، می‌توانند هدایتگر سرمایه‌گذاران در تامین زیرساخت‌های بهداشتی، هویت‌سازی، اجرای مراسمات و آیین‌های سنتی و... باشند.
- ❖ چالش‌های فعالان این بخش را می‌توان تحریم‌ها، عدم اقدام به موقع در مواجهه با چالش‌ها، ضعف در سیاستگذاری‌ها، مقطعی بودن حمایت‌ها، کمبود بعضی مواد اولیه و اقلام مورد نیاز این بخش، قیمت‌های غیرواقعی و بعضاً سنگین اقلام و نهاده‌ها برای تولیدکننده و... به شمار آورد. علاوه بر این تولیدکننده در بخش‌های بانکی و تامین مالی و از آن مهم‌تر، در حوزه بازار و عرضه نیز مشکلاتی دارد که جز با حمایت و سیاستگذاری موثر، قابل حل و فصل نیست.
- ❖ با توجه به ضرورت تغییر در رویکردهای توسعه‌ای باید گفت از کشاورزی تولیدمحور به سمت کشاورزی مبتنی بر بازار حرکت کنیم تا بهره‌وری در این بخش افزایش پیدا کند و گام‌های توسعه‌ای، هدفمند برداشته شوند.
- ❖ از کمیسیون گردشگری اتاق درخواست می‌کنم تا در قالب مشارکتی موثر، برنامه‌ای با کیفیت و مکمل توریست زیارت در جهت تامین منافع کشاورزان پیشنهاد دهند، چراکه این امر می‌تواند نهضتی در زندگی کشاورزان مخصوصاً در فصل تولید، ایجاد کند.

✓ علی اکبر علیزاده قناد، رئیس کمیسیون گردشگری اتاق مشهد

- ❖ خراسان رضوی، پتانسیل بالایی در هر دو زمینه کشاورزی و گردشگری دارد. با توجه به شرایط فعلی و شیوع بیماری کرونا؛ اگر تغییری در ظرفیت های گردشگری ایجاد نکنیم، با مشکلات جدی مواجه خواهیم شد. یکی از این تغییرات می تواند در جهت هماهنگی با محیط های کشاورزی و استفاده از محصولات ارگانیک باشد.
- ❖ اگر بتوانیم زمینه بازدید دوستداران طبیعت از محیط های کشت و کار و به ویژه مزارع ارگانیک را فراهم کرده و حس تولید را به این گردشگران القا کنیم، قطعاً شاهد رشد علاقه مندی در این افراد خواهیم بود. توامان بستری فراهم می شود تا گردشگرانی که به نیت زیارت به مشهد سفر می کنند، انگیزه ماندگاری بیشتری در این شهر و استانمان داشته باشند.
- ❖ ترویج کشاورزی در توریسم، زمینه سرمایه گذاری های جدیدی را در بخش گردشگری فراهم می کند و هدایتگری موثری را در این حوزه ایجاد می نماید.
- ❖ برای تحقق توریسم کشاورزی و تامین زیرساخت و الزامات آن، کمیته ای با مشارکت نهادهای متولی تشکیل شده تا اشکالات و موانع احتمالی را شناسایی کند. برنامه ریزی جهت برگزاری تورهای گردشگری ویژه اهالی این استان برای بازدید از ظرفیت های گردشگری-کشاورزی خطه خود، به انضمام برنامه های منسجم برای جذب گردشگری داخلی و بین المللی، می تواند در زمره برنامه ها و بررسی های این کمیته قرار گیرد.

✓ مژگان ثابت تیموری، نایب رئیس کمیسیون گردشگری اتاق مشهد

- ❖ در جلسات پیشین کمیته ای با عنوان «گردشگری کشاورزی» ذیل دو کمیسیون تخصصی مربوطه در اتاق مشهد شکل گرفت و زمینه توسعه این شاخه از گردشگری را به ویژه در غرب و جنوب غربی استان، با توجه به کشت دو محصول زعفران و انگور، مورد بررسی قرار داد.
- ❖ گردشگری کشاورزی در دو دهه میلادی اخیر در کشورهای توسعه یافته شکل گرفت و در کشورهای در حال توسعه ای همچون چین از سال ۲۰۰۴ بر آن تمرکز شد، به طوری که در سال ۲۰۱۱ حدود ۷۲۰ میلیون بازدیدکننده را در حوزه گردشگری کشاورزی به خود جذب کرد و درآمدی بالغ بر ۲۱۶ میلیارد یوان از این راه برای اقتصاد این کشور حاصل آمد. مشاهده می شود کشورهایی که با برنامه ریزی در این زمینه پیش می روند، به راحتی کسب درآمد می کنند.
- ❖ درخصوص ماده ۱۱ قانون برنامه پنجم توسعه ایران باید گفت: وزارت میراث فرهنگی روستاهای هدف گردشگری را فقط نسبت به فضاهای خاص و تاریخی و یا ویژگی های خاص آن روستا می داند و اقامت گاه های بوم گردی را نیز به همان نسبت توسعه داده و به جذب توریست پرداخته است و به نوعی انحراف این قانون را رقم زده است. با این حال، ابلاغ جدید وزارت مبنی بر گسترش گردشگری کشاورزی، سبب خرسندی است.

❖ ۴۶۴ روستا در ابتدای این برنامه در کل کشور به عنوان روستای هدف گردشگری قرار گرفتند اما در حال حاضر، تنها در استان خراسان رضوی بالغ بر ۱۶۰۰ روستای هدف گردشگری شناسایی شده است و عملاً تمام روستاهای استان را دربرمی گیرد

❖ غرفه‌ها و بازارهای رسمی و غیر رسمی که طی سال‌های گذشته در حاشیه روستاها شکل گرفته است باید ساماندهی شوند، البته فستیوال‌های مردمی می‌توانند در این تقویم جای گرفته و سبب رونق آن شوند. مزرعه نمونه آستان قدس رضوی، مزرعه کشاورزی طوق و مزرعه دانشگاه فردوسی در محدوده طوق، پتانسیل‌های بسیار زیادی را به لحاظ کم بودن فاصله آن‌ها تا شهر مشهد دارد. همچنین کارخانه‌جات صنایع غذایی دارای پتانسیل بالایی در این زمینه هستند.

✓ رئیس سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی

❖ با توجه به توافق‌نامه بین دو وزارت جهاد کشاورزی و میراث فرهنگی و گردشگری در خصوص بحث اگروتوریسم باید گفت: در استان، بحث اجرایی اگروتوریسم به سازمان نظام مهندسی کشاورزی واگذار شده است. البته در توافق‌نامه مبادله شده در تهران، مشکلاتی وجود دارد که باید برطرف شود.

❖ افراد زیادی مایل به سرمایه‌گذاری در این حوزه هستند اما آشنایی کافی با این مقوله ندارند و یکی از اهداف ما، فراهم کردن زمینه این آشنایی و هدایت موثر سرمایه‌گذاران در این بخش است.

❖ نگاه وزارت میراث فرهنگی به اگروتوریسم باید از منظر بخش کشاورزی باشد چرا که در صفحه یک دستورالعمل مربوط به این بحث، گردشگری کشاورزی به عنوان شاخه‌ای از گردشگری روستایی معرفی شده است، در حالیکه این رویکرد صحیح نیست و بسیاری از واحدهای تولیدی از روستا مجزا هستند و در حوزه شهری و یا مراتع و جنگل‌ها قرار دارند؛ این دو مقوله از هم جدا بوده و نمی‌توان آن‌ها را در یک قالب گنجاند.

❖ در صفحه دوم این دستورالعمل نیز کمیته فنی گردشگری را شامل مدیرکل، معاون گردشگری، واحد حراست، واحد حقوقی و کارشناس گردشگری معرفی کرده‌اند و کارشناس جهاد کشاورزی در این کمیته، حضور ندارد.

✓ محمدرضا اورانی، رئیس سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی

❖ کشور ما دارای تجربه‌ای غنی در حوزه کشاورزی است. امروزه با تحلیل فعالیت‌های انجام شده، مشاهده می‌کنیم که در هر فعالیت اقتصادی اگر با رویکرد تکمیل زنجیره ارزش، کار را پیگیری نکرده ایم، به مشکل برخورد نمودیم. تولید را رشد دادیم اما در آن پایداری وجود ندارد

❖ در مبحث گردشگری کشاورزی نیز ابتدا همه باید بپذیریم که به این موضوع از منظر یک زنجیره درهم تنیده اقتصادی بنگیریم. در ابتدای این زنجیره، یک شرکت سرمایه‌گذار و سیاحتی وجود دارد و در انتهای آن نیز یک حوزه

مولد کشاورزی قرار گرفته و هر کدام از این دو باید سهمی در تکمیل حلقه های آن ایفا کنند، در غیر این صورت با مشکلات اجتماعی مواجه می شویم.

❖ ابتدا باید رشته های فعالیتی مورد نظر مشخص و اولویت بندی شوند و سپس مناطقی را که نسبت به این رشته ها، دارای اولویت اول، دوم و سوم هستند، تعیین نماییم. قدم بعدی، تهیه بسته های آموزشی، ترویجی توسط کمیسیون های مرتبط در اتاق مشهد است که ذی نفعان آن، اعضای شوراهای اسلامی روستاها، دهیاران، کشاورزان خُبره و توانمند و تشکل ها هستند. درآمد گردشگری کشاورزان باید به پایداری روستاها بینجامد و به سرنوشت صنایع تبدیلی که به جای اتصال به روستا، جنبه صنعتی پیدا کرده است؛ دچار نشود چرا که این موضوع خود سبب بیکاری پنهان کشاورزان خواهد شد.

✓ دکتر دلیری مدیرعامل دهکده گردشگری سلامت طرقله

❖ در خصوص دستورالعمل گردشگری کشاورزی باید گفت این دستورالعمل ایرادات زیادی دارد به ویژه تعریف اولیه آن. یکی از مشکلات ما، درک درست مفاهیم است. درمان، بخشی از گردشگری سلامت به شمار می آید و گردشگری سلامت را به معنای درمان و بیمارستان برداشت می کنند اما به تدریج روشن شد که ایجاد تاسیسات گردشگری که به نوعی با سلامت و ارتقای آن مرتبط باشد، یکی از بزرگ ترین جذابیت های بخش گردشگری به شمار می آید. در مورد گردشگری کشاورزی نیز همین مسئله وجود دارد و این بخش زیرمجموعه گردشگری روستایی نیست.

❖ در این دستورالعمل، برای ایجاد سازه های در رابطه با آموزش و یا پذیرایی، باید تغییر کاربری صورت بگیرد و این خود یک روند طولانی مدت را شامل می شود که به صورت شفاف هم بیان نمی گردد. علاوه بر این، تغییر کاربری برای سرمایه گذار جایگاه اقتصادی ندارد،

✓ رضا اقنوم، رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی

❖ ایستگاه طرق با ۷۵ سال سابقه و قدمت، یکی از برندهای آموزش کشاورزی در سطح کشور به شمار می آید و بخشی از این ظرفیت می تواند در خدمت صنعت گردشگری قرار بگیرد. این منطقه، تنها مکانی در استان است که به طور منسجم، تنوع زیادی در گیاهان باغی، زراعی و دارویی آن وجود دارد. می توان حداقل ۲۰ درصد از ظرفیت این مجموعه را که کارهای پژوهشی استفاده نمی شود، به عرصه گردشگری اختصاص بدهیم.

❖ در رابطه با حوزه گردشگری در خواب، موزه گندم در حال اتمام است که به زودی افتتاح می شود. در مباحث فنی، اقتصادی و اجتماعی گردشگری نیز پژوهشکده جهاد دانشگاهی و گروه اقتصادی-اجتماعی مرکز تحقیقات به سبب ارتباط نزدیک با روستاها، تجربیات خوبی دارند و مرکز تحقیقات، آماده همکاری با مجموعه ها در زمینه فنی است.

تعداد صفحات: 6

تاریخ برگزاری: ۱۳۹۹/۰۶/۱۳

شماره جلسه: ۳

**صور تجلسه کمیسیون مشترک گردشگری و کشاورزی و آب
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی**

رئیس جلسه: آقایان قناد عزیززاده- شریعتی مقدم دبیر جلسه: آقایان هاشمی-عیدی زاده ساعت شروع ۱۱:۰۰ ساعت خاتمه: ۱۳

- ❖ وجود جشنواره‌های محلی کمک می‌کند تا کشاورزان به طور عام از گردشگری روستایی و کشاورزی بهره‌مند شوند.
- ✓ **فریدالدین عطار، مدیر هلدینگ گردشگری تارا**
- ❖ در کشور ما موازی مانع از پیشبرد طرح‌های توسعه ای نوین می‌شود.
- ❖ وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در ایران، اگرچه در قیاس با دیگر وزارتخانه‌ها، جدیدالتاسیس به شمار می‌آید، اما رسالت سنگینی را در دوش می‌کشد و باید خلاءهای گذشته را در اسرع وقت، سامان بدهد.
- ✓ **حمیدرضا رضوی خیبر، مدیرعامل شرکت صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی خراسان رضوی**
- ❖ تجارت سبز یک گزینه جدید در اقتصاد کشاورزی به شمار می‌آید اما باید دید که هدف از این اقدام، نشان دادن مناطق بکر یا اشاعه بخش کشاورزی است و یا مدلینگ جدیدی در حوزه سرمایه‌گذاری دنبال می‌شود.
- ❖ باید کمیته‌ای از افراد متخصص در همه زمینه‌های درگیر تشکیل شود تا شاهد همگرایی بخش‌های مختلف را شاهد باشیم. همچنین باید پذیرفت که ایجاد بعضی زیرساخت‌ها در یک منطقه، گاهی سبب انحصار در بخش خاصی می‌شود و ممکن است در حوزه روستایی نیز اشتغال و ثروت تاثیر چندانی را ایجاد نکند و یا سبب تغییرات فرهنگی در آن منطقه شود. به هر حال باید تمام نقاط ضعف و قوت توریسم سبز را در این رابطه در نظر بگیریم.
- ✓ **حسین نیکونام، مدیرعامل و رئیس هیات مدیره انجمن حرفه‌ای گردشگری سلامت خراسان رضوی**
- ❖ ایده پردازان و بخش‌های متولی که پیگیر پیوند خوردن دو حوزه گردشگری و کشاورزی هستند، باید مراقب باشند تا داخل حرفه‌ای در این عرصه رخ ندهد چرا که هر دو صنعت را به عقب خواهد راند و اهداف توسعه ای متولیان آن را اجرایی نخواهد کرد.
- ❖ بخشنامه‌های دولتی و دستوری، معمولاً بدون نظرخواهی کارشناسی از بخش خصوصی که مجری اصلی در این حوزه‌ها است، تدوین و ابلاغ می‌شوند. به همین دلیل نیز عمده طرح‌های دولتی با چالش مواجه شده و یا شکست می‌خورند. پیشنهاد داریم تا در مسیر اجرای این طرح و پیش از تدوین هر دستورالعملی، با تشکل‌ها و صاحبان نظر آن بخش جلساتی برگزار شده و ابعاد کار به بحث و بررسی گذاشته شود.
- ✓ **جمجمید مهدوی، دبیر اجرایی نظام صنفی کشاورزی و منابع طبیعی استان خراسان رضوی**
- ❖ ما در مجموعه نظام صنفی در حال بررسی ظرفیت‌های مختلف شهرستان‌ها در حوزه گردشگری و کشاورزی هستیم که در نهایت به تقویمی در این زمینه تبدیل خواهد شد و ماحصل آن را نیز به کمیته مذکور ارائه می‌کنیم.

تعداد صفحات: 6

تاریخ برگزاری: ۱۳۹۹/۰۶/۱۳

شماره جلسه: ۳

صور تجلسه کمیسیون مشترک گردشگری و کشاورزی و آب
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی

رئیس جلسه: آقایان قناد علیزاده - شریعتی مقدم دبیر جلسه: آقایان هاشمی - عیدی زاده ساعت شروع ۱۱:۰۰ ساعت خاتمه: ۱۳

مصوبات جلسه:

➤ مقرر شد جهت تحقق توریسم کشاورزی و تامین زیرساخت و الزامات آن، کمیته ای با مشارکت نهادهای متولی تشکیل شده تا اشکالات و موانع احتمالی را شناسایی کند.

حاضرین جلسه:

آقایان: علیزاده قناد، شریعتی مقدم، عطار، اورانی، دلقندی، نمائی، دوائی، محرابی، مهدوی، معین زاده، آجیلیان، نیکونام، غفران، صفار، رضوی، قنادزاده، دلخوش، اقنوم، سجادیان، رضازاده، عیدی زاده، هاشمی، خردمند
خانم ها: ثابت تیموری، پریسا مردانی، شاه ولایتی، دلیری، سروش (خبرنگار)